

חידות וחידודים לפרשת בא / משה אוסי 09-8335016 בס"ד

1. בעל הטורים י' א' – "ב' א' אל פרעה" – "בא' בגימטריה -----, רמז ל----- מכות שעוד יביא עליו.
2. אני מאוד מתרבה, את השמש מכסה, ומחסל כל צמח מתנשא.
3. רש"י י' י' – "קאו כי רעה נגד פניכם" – עפ"י המדרש ה'רעה' הוא כוכב, וסימנו דם ו-----.
4. י' כ"א – "וימש חשך" – רש"י מביא שני פירושים למלה 'וימש': א. מלשון ----- = שהחשיך עוד. ב. מלשון '----- בצהרים' – כפול ומכופל.
5. רש"י י' כ"ב – "ויהי חשך אפלה שלשת ימים" – שלושת ימי האפלה שימשו לשתי מטרות. מה הן?
6. י' כ"ב – "ויקרא פרעה אל משה" – ה'כלי יקר' שואל: מדוע הוא קרא רק למשה? ועונה כי ידע, שכאשר נולד משה נתמלא כל הבית -----, וחשב שיהיה לו סגולה להביא ה----- במקום החושך.
7. י' כ"ט – "כן דברת" – מה פירוש המלה 'כן' במקרא?
8. י"ב ב' – "החדש הזה לכם" – בעל הטורים: יש בפס' 3 פעמים 'חדש', לומר שא' בניסן הוא ראש לחודשים, למלכים ול-----.
9. רש"י י"ב מ' – החשבון של 430 שנה הוא כדלהלן: ----- שנה משנולד יצחק, ו----- משעת גזרת בין הבתרים.
10. רש"י י"ג ד' – הקב"ה חסד גומל, ומשחרר בחודש כשר, וגם מזג האויר מאפשר.
11. רש"י י"ג ח' ט' – "בעבור זה... והיה לך לאות על ידך" – לרשע תשיח, ועל החלשה תניח.
12. רש"י י"ג י"ג – סייענו לישראלים – ולנו בכורי מצרים נמשלים.
13. א. מה הקשר בין הפרישה להפטרה שבירמיה מ"ו?
ב. באיזו מלה רמזו השם 'פנחס'?

בתי כנסת, בתי ספר, ועדים וחברותות המעוניינים לערוך 'סדר ט"ו בשבט' יכולים לפנות אליי (משה אוסי – 09-8335016). בתכנית: חידונים ומשחקים, מנהגים, שירים וסיפורים. התכנית תותאם לאופי הקבוצה.

למתקדמים:

1. רשב"ם י' א' – "כי אני הכבדתי" – רק במכת ה----- נאמר שה' הכביד את לבו, כי בה נאמר "ויוסף -----".
2. רמב"ן י' ה' – "ואת כל העץ הצומח" – הארבה אכל את פרחיהם, ולא השאיר להם פרח או -----.
3. ראב"ע י' י"א – "כי אותה אתם מבקשים" – האם משה שיקר באומרו 'דרך שלושת ימים'?
4. עפ"י יואל א' ד' – כמה שמות/סוגים לארבה?
5. ראב"ע י' י"ג – "ורוח קדים" – מדוע נקרא המזרח 'קדמה'?
6. י' ט"ו – "ויכס את עין כל הארץ" – 'עין הארץ' הוא כינוי ל----- (קאה אונקלוס), ולכן חשכה הארץ. ולמה לקתה ה-----? כי היא שימשה אלוה למצרים. ובימינו נבנתה בקהיר עיר הנקראת 'עין אלשמש', ובלועזית קליופוליס=עיר ה-----.
7. י' כ"ב – "ויט משה את ידו" – הראב"ע מספר מנסינו האיש, כי באוקינוס יבוא חושך ----- עד שלא יוכל האדם ל----- בין יום ובן לילה, וזה נמשך לפעמים ----- ימים.
8. ספורנו י"א ג' – לכבודו של מי הרבו המצרים להשאיל לבני ישראל? והרשב"ם סובר, ש'וישאילו' הוא לשון ----- גמורה.
9. רש"י י"ב י"ז – "וישמרתם את המצות" – ר' יאשיה אומר אל תקרי 'מצות' אלא 'מצוות', מכאן האמרה: מצווה הבאה לידך אל -----.
10. י"ב כ"ו – "כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם" – זוהי שאלתו של הרשע, והיא נאמרת בלשון -----, ואילו שאלת התם (י"ג י"ד) ושאלת החכם (דב' ו' כ') – שתייהן נאמרות בלשון -----.
11. י"ג ט' – "והיה לאות על ידך" – בתפילין של רבנו תם קודמת פרשת 'והיה אם שמוע' לפרשת '-----'. חכמינו מציינים שהמלה 'שבת' מרמזת בדרך של נוטריקון לשלוש המצוות הקרויות 'אות', והן: -----, -----, -----, תפילין.
12. רש"י י"ג ט"ז – "ולטוטפות בין עיניך" – עפ"י מנחם בן סרוק (מדקדק ספרדי מהמאה ה-10) 'טוטפות' מלשון "אל" ----- (מיכה ב' ו'), לשון דיבור, שהרואה אותם יזכור ה----- וידבר בו.

"החודש הזה לכם ראש חדשים" (י"ב א')

קידוש החודש היא המצווה הראשונה שנצטוו בה בני כעם – 'כזה ראה וקדש'. ומדוע ניתנה מצווה זו דווקא עם היציאה ממצרים ולא במעמד סיני, למשל? העבד נתון לשליטת אחרים, וזמנו אינו בידו (ולכן פטור ממצוות), והוא נטול אחריות; ואפילו בתחום המשפחתי – אין שואלים לדעתו, ואדוניו הוא הבעלים על יוצאי חלציו. לעומתו, בן חורין – יש לו מחויבות לעצמו, למשפחתו ולעמו, ולכן מאפשרים לו לשלוט בעיתותיו ולהחליט כיצד לנצל את הדבר היקר הזה שנקרא 'זמן'; ולכן עם ישראל –

שהביא לעולם את הבשורה של חירות האדם – ניתנת בידו מצוות קידוש החודש, דווקא עם יציאתו לחירות, כי על ידה הוא יהיה אדון לקבוע את זמני המועדים; ומי שמקדש את הזמנים הוא בן חורין אמיתי, כי הוא יודע לשלוט בעצמו ולנצל כל רגע בלימוד ועשייה. וע"י שקיים העם את מצוות דם המילה ודם הפסח, הוא משתחרר מהשעבוד לאדם, וכבני חורין הם מקבלים עול מלכות שמים; וכדברי משוררנו הנפלא ר' יהודה הלוי: עֲבָדִי זֶמֶן עֲבָדִי עֲבָדִים הֵם – עֲבָד אֶדְנִי הוּא לְבַד חֲפָשִׁי: עַל פֶּן בְּבִקֵּשׁ פֶּלֶא-אֲנֹשׁ חֶלְקוֹ, "חֶלְקִי אֶדְנִי!" אֶמְקֶה נַפְשִׁי. (בעקבות הרב יעקב אריאל)

לקט סיפורים על עליונותה של חכמת ישראל

ופירוש הפס' הנ"ל יהיה: גם האיש משה מצד אנושיותו והנהגתו הטבעית גדול מאוד, תחילה בעיני עבדי פרעה השרים, שהבינו חכמתו והפליאו הנהגתו, ואח"כ התפרסם גם בעיני העם כבעל מופתים. חכמתם ובינתם של חכמי ישראל לדורותיהם היתה עילה להערצה מצד הגויים. להלן כמה סיפורים שימחישו את עליונותה של חכמת ישראל:

א. חכמת רבא

במסכת עבודה זרה דף ס"ה מובא הסיפור הבא: רבא הוצרך לעלות לשר נכרי אחד ולדבר לטובת הכלל. עלה ומצאו מתענג במרחץ של ורדים. שאלו השר: אתם, היהודים, כלום יהיו לכם תענוגות כאלו לעתיד לבוא? ענה לו: שלנו יהיו טובים משלכם, שכן עליכם יש אימת מלכות, ועלינו לא תהיה אימת מלכות לעתיד לבוא. תמה השר: איזו אימת מלכות יש עלי? – ותוך כדי דיבור בא שליח להבהילו אל המלך. כשראה השר את

"גם האיש מ'שה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם" (י"א ג'). ה'משך חכמה' מסביר פסוק זה באופן נפלא. אדם זוכה לכבוד אצל הבריות כתוצאה משתי סיבות: א. 'מעוצם חכמה של הנכבד ומידותיו הא-לוהיות והנהגתו הנפלאה'; ותחילת כבודו מגיע מ'החכמים והאצילים שבעם היודעים להוקיר חכמתו'; ומתוך כך יתפרסם שמו אצל גם אצל ההמון, ויעריצוהו גם הם. ב. פרסומו מתחיל אצל ההמון המספר עליו סיפורי נפלאות בלתי טבעיים, ומגודל פרסומו אצל ההמון הוא 'עושה כנפיים גם אצל הנבונים בעם, ובכך הוא מתעלה לאדם א-לוהי'. משה רבנו – הנהגתו הבלתי טבעית היתה א-לוהית באמת, שהרי הוא נקרא 'איש הא-להים', וע"י האותות והמופתים שעשה במצרים 'נחרדו ההמון, נבעתו, חיל אחזתם'. אך מרע"ה נתפרסם תחילה אצל החרטומים והשרים שראו את הנהגתו הטבעית, חכמתו וענוותנותו, ולכן אמרו עליו 'כי זה האיש משה' – משה האמיתי – ומבלעדיו אין ראוי להיקרא איש.

ב. חכמת ר' שמואל הנגיד

איש אשכולות. משורר ולוחם. מדינאי וש

ג. חכמת ראב"ד ג'ר בא

לפני ר' יעקב הכהן, ראש אב בית דין ג'רברא, הגיע מוסלמי וחינה לפניו את צרתו: "אשתי ביקשה לבקר בבית אביה, ואני לא הרשיתי לה לעשות כן. ולאחר שהפצירה בי רבות, לקחתי פרי רימון לידי והתחלתי לאכול ממנו, ואמרת לי: אני מרשה לך ללכת אל אביך, אבל את צריכה לשוב הביתה לפני שאסיים לאכול את כולו, ואם תאחרי – נלאה – את מגורשת ממני. והיא לא שבה הביתה, עד שגמרתי לאכול את הרימון; ולפי הדת שלנו אני חייב לגרשה, והיא אסורה עלי, עד שתתגרש ותינשא לאיש אחר". מובן מאליו שהמוסלמי לא רצה להיפרד מאשתו, והוא בכה על מר גורלו וביקש את עצת הרב. חכם יעקב הרגיע אותו ואמר לו: "יש לי פתרון עבורך. מטבעו של פרי הרימון שגרגריו נופלים ארצה בשעת האכילה; ואם כן, אין ספק שגם אצלך אירע כך; ומכיוון שנפלו גרגרים מתחת לשולחן, הרי אתה עדיין לא סיימת לאכול את הרימון, ומכאן שאשתך מותרת לך"... נדהם המוסלמי מחכמתו של הרב, ופנה לביתו וימצא שגרגרים רבים התפזרו מתחת לשולחן, כפי דברי הרב. הוא מיהר אל הקאדי, שאישר אף הוא את דברי הרב, שבמקרה כזה לא חלה השבועה, והאשה אינה מגורשת. לשמחתו של המוסלמי לא היה גבול, והוא פרסם את חכמתו של הראב"ד לפני כל בני העיר.

ברוסיה במאה ה-19 נרקמה עלילת דם בשם 'משפט בייליס', שהפכה להית הרבה יותר מאשר משפטו של אדם אחד. מנחם מנדל בייליס

5. א. להרוג את רשעי ישראל ב. לחפש את כלי

ה. חכמת הקברניט היהודי

בטיסה פנים ארצית של חברת תעופה אמריקאית נודמן לגברת נכבדה לשבת ליד גבר חובש כיפה. הדבר לא מצא חן בעיניה וקראה לדייל הראשי כדי להתלונן על מקום מושבה. "מה הבעיה גברתי?" שאל הדייל. הושבתם אותי ליד יהודי!! אינני יכולה לשבת ליד אדם מזרז זה. תמצאו לי מקום ישיבה אחר". "גברתי, אני אבדוק מה ניתן לעשות בעניין", השיב הדייל, "הטיסה מלאה ואינני יודע אם יש מקום ישיבה אחר פנוי". האישה העיפה מבט שחצני כלפי היהודי, שישב לידה ולעבר הנוסעים שישבו בסמוך. לאחר מספר דקות חזר הדייל ואמר: "גברתי, המחלקה הרגילה ומחלקת העסקים מלאות, ואולם יש לנו מושב אחד פנוי במחלקה הראשונה". ובטרם הספיקה הגברת לענות, המשיך הדייל בדבריו: "רק במקרים יוצאי דופן אנחנו יכולים לשדרג למקום כזה, פנתי לקברניט המטוס לשם קבלת אישור, ולאור הנסיבות, חש הקברניט כי אין להכריח איש לשבת בסמוך לאדם לא נעים...". הדייל פנה אל האישה היהודי שישב לידה ואמר: "אדוני, התואיל לאסוף את חפציך? יש לי עבורך מקום נוח במחלקה הראשונה". הנוסעים שישבו בסמוך נעמדו ומחאו כפיים, כאשר היהודי פסע לעבר המחלקה הראשונה. באשר לגברת – היא סיננה כעס: "בוודאי טעה הקברניט..." ובקול רם ענה לה הדייל: "לא, גברתי, הקברניט... כהן לעולם אינו טועה!"

ונסיים בסיפור הקשור לפרשתנו. הגמרא בסנהדרין צ"א מספרת שפעם אחת באו מצרים להדיין עם היהודים אצל אלכסנדר מוקדון. טענו המצרים: הכתוב אומר: "וַיִּשְׁאָלוּ מִמֶּצְרַיִם כִּלְיָ כֶסֶף וְכִלְיָ זָהָב וַיִּשְׁמָלֵת", מכאן שעליכם להחזיר לנו את הכסף ואת הזהב שנטלתם מאיתנו. התנדב גביהא בן פסיסא להתייצב לפני אלכסנדר מוקדון כדי להשיב למצרים; ואמר להכמים: תנו לי רשות ואלך ואדון עמהם, אם ניצחוני, אָמרו להם הדיוט, איש פשוט, ניצחתם; ואם אני אנצח אותם, אָמרו להם תורת משה רבנו ניצחה אתכם. נתנו רשות והלך ודן עמהם. אמר להם: מהיכן אתם מביאים ראייה? אמרו לו: מן התורה. אמר להם: אף אני לא אביא לכם ראייה אלא מן התורה, שנאמר: "וּמוֹשֶׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם שֵׁל־שֵׁים שָׁנָה וְנֶאֱרָבַע מֵאוֹת שָׁנָה" (י"ב מ'), תנו לנו שכר של ששים ריבוא ששעבדתם אותנו במצרים במשך 430 שנה. אמר להם אלכסנדר מוקדון: החזירו לי תשובה. אמרו לו: תנו לנו זמן שלושה ימים. נתן להם זמן. בדקו ולא מצאו תשובה. מיד הניחו שדותיהם, כשהן זורעות וכרמיהם. כשהם נטועים ו...ברחו.

ההנני להציע מפגשי חוויה של שיעורים פרטיים, שיחות ווהרצאות במגוון נושאים. המפגשים מתאימים לתלמידי בתי ספר, לאירועים משפחתיים, לערבי תרבות של ועדי עובדים, להשתלמויות ולשבחות תרבות.

09-8335016 — נא לפנות לאוסי'